

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра публічного управління і проектного менеджменту**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

10 вересня 2020 року, протокол № 7

Голова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова

**ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА МІСЦЕВЕ
САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

(дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти)

Рівень вищої освіти:

- другий (магістерський)
- третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: без обмежень

Спеціальність: без обмежень

Освітньо-наукова програма: без обмежень

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни **«Територіальний розвиток та місцеве самоврядування в умовах децентралізації»** дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти складена відповідно до навчальних планів освітньо-наукових / освітньо-професійних програм Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Автор-укладач робочої програми

А.В. Шмагун, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління і проектного менеджменту

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
публічного управління і проектного менеджменту
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 01 від 09 вересня 2020 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 7 від 10 вересня 2020 р.)

© Шмагун А.В., 2020 р.

♥ ДЗВО «УМО», 2020 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідно до ECTS –3	Галузь знань: без обмежень Спеціальність: без обмежень Освітньо-наукова програма: без обмежень	заочна форма навчання
		Навчальна дисципліна вільного вибору здобувачів вищої освіти
		Рік підготовки
		2
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: • другий (магістерський) • третій (освітньо-науковий)	Семестр
		4
		Лекції
		10
		Семінари, практичні
		20
		Самостійна робота
		60
		Форма контролю залік

2.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Навчальний курс враховує філософію змін системи місцевого самоврядування в Україні, роль різних владних інституцій у цьому процесі в умовах децентралізації повноважень. Він є практико орієнтованим, тому слухачі матимуть можливість перевірити набуті знання у процесі реалізації концепції децентралізації, її законодавчої бази та механізмів підвищення ефективності місцевого самоврядування.

Метою є: ознайомити слухачів із сучасними підходами та концепціями щодо здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Основними завданнями є: надати слухачам знання з теоретичних, правових та організаційних засад децентралізаційних процесів та інституційного розвитку місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах; розкрити основні ознаки децентралізованої моделі управління на місцевому рівні; сформувати у слухачів вміння щодо визначення основних переваг/позитивних наслідків, а також проблем та ризиків децентралізації владних повноважень на різних рівнях управління; сформувати у слухачів систематизовані знання про основні організаційно-правові механізми та технології управління на локальному рівні; сформувати вміння та навички щодо забезпечення збалансування інтересів самоврядування та державної влади на місцевому рівні в Україні

з урахуванням зарубіжного досвіду; сформувати систематизовані знання щодо чинників розвитку місцевого самоврядування.

Результати навчання

Після вивчення дисципліни слухачі повинні:

знати:

- нормативно-правові засади реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень;
- структуру та зміст децентралізаційних процесів;
- сутність та особливості імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні;
- чинники розвитку місцевого самоврядування та процеси добровільного об'єднання територіальних громад;
- специфіку реалізації місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад;
- основні принципи та засоби організації діяльності елементів системи місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад;
- сучасні світові та вітчизняні підходи до управління розвитком системи місцевого самоврядування;

вміти:

- демонструвати знання щодо сутності та напрямів державної політики у сфері місцевого самоврядування;
- аналізувати переваги та наслідки децентралізації для здійснення реформ на місцевому рівні;
- формулювати практичні рекомендації місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо організації ефективної діяльності органів місцевого самоврядування в умовах об'єднаних територіальних громад та відповідного світового досвіду;
- розробляти на підставі вивчення стану системи місцевого самоврядування конкретних населених пунктів пропозиції щодо його реформування.

Загальні компетентності (ЗК)

Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної і академічної етики та загального культурного кругозору.

Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації.

Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вирішення складних управлінських і соціальних проблем та вдосконалення публічного управління та адміністрування в умовах змін.

Соціальні навички (soft skills)

- здатність логічно і критично мислити,
- здатність самостійно приймати рішення,
- креативність.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади територіального розвитку та місцевого самоврядування

Тема 1. Сутність та ознаки територіальної громади як основи місцевого самоврядування

Сутність територіальної громади. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади в нормативноправових актах України. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду. Територіальна громада як складна "кумулятивна" форма суспільної організації. Роль територіальної громади в активному вирішенні соціальноекономічних проблем. Підходи до вивчення територіальних спільнот. Головні ознаки територіальної громади. Територіальна громада як суб'єкт підприємницької діяльності у сфері надання громадських послуг. Участь територіальної громади у місцевому самоврядуванні.

Тема 2. Види територіальних громад в Україні

Питання про види територіальних громад у вітчизняній літературі. Види територіальних громад у зарубіжній літературі. Зв'язок понять "територіальна громада" та "територіальна" спільність. Основні види територіальних громад. Територіальна громада як інститут громадянства та громадянського суспільства. Відмінність територіальних громад від національно-територіальних утворень.

Змістовний модуль 2. Теоретичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації

Тема 3. Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади

Управління розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження. Методологія дослідження управління розвитком територіальної громади. Нормативно-правові засади управління розвитком територіальної громади. Основні концепції управління розвитком територіальної громади. Управління соціальноекономічним розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження. Типи синергетичних досліджень управління розвитком територіальної громади.

Тема 4. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади

Сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади. Суб'єктоб'єктні характеристики управління розвитком територіальної громади. Організаційно-функціональний аналіз управління розвитком територіальної громади. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади. Відмінності у системі управління соціальноекономічним та гуманітарним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади. Управління розвитком людського потенціалу територіальних громад. Зарубіжний досвід діяльності органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.

Тема 5. Основні форми діяльності територіальних громад в Україні

Специфіка форм діяльності територіальних громад. Залежність форм діяльності територіальних громад від місцевого самоврядування та волевиявлення громадян. Форми безпосереднього волевиявлення громадян. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування. Принципи проведення місцевих референдумів. Особливості проведення місцевих та регіональних виборів в Україні. Особливості проведення місцевих виборів в США, Франції, Швейцарії, Італії, Німеччині,

Тема 3. Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	5	-	-	-	-	5
Тема 4. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади	5	-	-	-	-	5
Тема 5. Основні форми діяльності територіальних громад в Україні	9	2	2	-	-	5
<i>Усього годин за змістовим модулем 2</i>	19	2	2	-	-	15
Змістовий модуль 3. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації						
Тема 6. Сталий розвиток територіальної громади	26	4	6	-	-	16
Тема 7. Шляхи удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	29	2	8	-	-	19
<i>Усього годин за змістовим модулем 3</i>	55	6	14			35
РАЗОМ:	90	10	20			60

5. ТЕМИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Теми практичних занять	Зміст практичних занять	Форма контролю	Години
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
1.	Тема 2. Види територіальних громад в Україні	Питання про види територіальних громад у вітчизняній літературі. Види територіальних громад у зарубіжній літературі. Зв'язок понять "територіальна громада" та "територіальна" спільність. Основні види територіальних громад. Територіальна громада як інститут громадянства та громадянського суспільства. Відмінність територіальних громад від національно-територіальних утворень.	Опитування, письмові завдання	4
2.	Тема 5. Основні форми діяльності територіальних громад в Україні	Специфіка форм діяльності територіальних громад. Залежність форм діяльності територіальних громад від місцевого самоврядування та волевиявлення громадян. Форми безпосереднього волевиявлення громадян. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування. Принципи проведення місцевих референдумів. Особливості проведення місцевих та регіональних виборів в Україні. Особливості проведення місцевих виборів в США, Франції, Швейцарії,	Опитування, письмові завдання	2

		Італії, Німеччині, Польщі. Роль Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" у виробленні функцій територіальних громад. Функції територіальних громад. Функції представницьких органів місцевого самоврядування.		
3.	Тема 6. Сталий розвиток територіальної громади	Ресурсне забезпечення розвитку територіальної громади. Принципи сталого розвитку. Особливості впровадження теорії сталого розвитку в міських та сільських громадах. Інформаційний супровід сталого розвитку територіальних громад. Управління розвитком територіальної громади в контексті мережевого підходу. Гарантії захисту прав територіальної громади. Інноваційна складова сталого розвитку територіальної громади. Державне управління ресурсним розвитком територіальної громади: проблеми, напрями, пріоритети. Комунальна власність як майнова основа розбудови територіальної громади. Особливості управління майном комунальної власності територіальної громади. Державна політика забезпечення розвитку інвестиційної діяльності на рівні територіальної громади. Соціальна ефективність як критерій розвитку територіальної громади.	Опитування, письмові завдання	6
4.	Тема 7. Шляхи удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	Інституалізація соціально-економічного розвитку територіальної громади. Удосконалення ресурсного забезпечення розвитку територіальної громади. Інноваційне середовище в управлінні соціально-економічним та гуманітарним розвитком територіальної громади. Оцінка ефективності інноваційних технологій управління розвитком територіальної громади. Проблеми вдосконалення нормативно-правової бази управління розвитком територіальної громади. Основні напрями удосконалення державного управління розвитком територіальної громади. Структура	Опитування, письмові завдання	8

	ресурсів стратегічного соціально-економічного та гуманітарного розвитку територіальних громад. Стратегічне планування розвитку територіальної громади. Моніторинг та оцінювання в стратегічному плануванні. Пріоритетні напрями вдосконалення управління розвитком людського потенціалу територіальної громади на етапах реформування місцевого самоврядування.	
Разом:		20

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів вищої освіти:

- 1.самостійне опрацювання тем дисципліни (в тому числі: підготовка до аудиторних занять – 10 год.; підготовка до контрольних заходів – 20 год.) – 60 год
Усього 60 год.

Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення відповідного матеріалу перевіряється під час поточного та підсумкового контролю знань, захисту письмової роботи.

Розподіл годин самостійної роботи за темами дисципліни

Тема	Год.
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади територіального розвитку та місцевого самоврядування	
Тема 1. Сутність та ознаки територіальної громади як основи місцевого самоврядування	5
Тема 2. Види територіальних громад в Україні	5
<i>Усього годин за змістовим модулем 1</i>	10
Змістовий модуль 2. Теоретичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації	
Тема 3. Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади	5
Тема 4. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади	5
Тема 5. Основні форми діяльності територіальних громад в Україні	5
<i>Усього годин за змістовим модулем 2</i>	15
Змістовий модуль 3. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації	
Тема 6. Сталий розвиток територіальної громади	16
Тема 7. Шляхи удосконалення державного управління розвитком територіальної громади	19
<i>Усього годин за змістовим модулем 3</i>	35
<i>Усього годин</i>	60

Питання для самоконтролю.

До теми 1

1. Сутність територіальної громади.
2. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування.
3. Поняття територіальної громади в нормативноправових актах України.

4. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду.
5. Територіальна громада як складна "кумулятивна" форма суспільної організації.
6. Роль територіальної громади в активному вирішенні соціально-економічних проблем. Підходи до вивчення територіальних спільнот.
7. Головні ознаки територіальної громади. Територіальна громада як суб'єкт підприємницької діяльності у сфері надання громадських послуг.
8. Участь територіальної громади у місцевому самоврядуванні.

До теми 2

1. Питання про види територіальних громад у вітчизняній літературі.
2. Види територіальних громад у зарубіжній літературі.
3. Зв'язок понять "територіальна громада" та "територіальна" спільність.
4. Основні види територіальних громад.
5. Територіальна громада як інститут громадянства та громадянського суспільства.
6. Відмінність територіальних громад від національно-територіальних утворень.

До теми 3

1. Управління розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження.
2. Методологія дослідження управління розвитком територіальної громади.
3. Нормативно-правові засади управління розвитком територіальної громади.
4. Основні концепції управління розвитком територіальної громади.
5. Управління соціально-економічним розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження.
6. Типи синергетичних досліджень управління розвитком територіальної громади.

До теми 4

1. Сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади.
2. Суб'єкто-об'єктні характеристики управління розвитком територіальної громади.
3. Організаційно-функціональний аналіз управління розвитком територіальної громади.
4. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.
5. Відмінності у системі управління соціально-економічним та гуманітарним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади.
6. Управління розвитком людського потенціалу територіальних громад.
7. Зарубіжний досвід діяльності органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.

До теми 5

1. Специфіка форм діяльності територіальних громад.
2. Залежність форм діяльності територіальних громад від місцевого самоврядування та волевиявлення громадян.
3. Форми безпосереднього волевиявлення громадян.
4. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування. Принципи проведення місцевих референдумів.
5. Особливості проведення місцевих та регіональних виборів в Україні.
6. Особливості проведення місцевих виборів в США, Франції, Швейцарії, Італії, Німеччині, Польщі.
7. Роль Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" у виробленні функцій територіальних громад.
8. Функції територіальних громад. Функції представницьких органів місцевого самоврядування.

До теми 6

1. Ресурсне забезпечення розвитку територіальної громади.
2. Принципи сталого розвитку.
3. Особливості впровадження теорії сталого розвитку в міських та сільських громадах.
4. Інформаційний супровід сталого розвитку територіальних громад.
5. Управління розвитком територіальної громади в контексті мережевого підходу.
6. Гарантії захисту прав територіальної громади.
7. Інноваційна складова сталого розвитку територіальної громади.
8. Державне управління ресурсним розвитком територіальної громади: проблеми, напрями, пріоритети.
9. Комунальна власність як майнова основа розбудови територіальної громади.
10. Особливості управління майном комунальної власності територіальної громади.
11. Державна політика забезпечення розвитку інвестиційної діяльності на рівні територіальної громади.
12. Соціальна ефективність як критерій розвитку територіальної громади.

До теми 7

1. Інституалізація соціально-економічного розвитку територіальної громади.
2. Удосконалення ресурсного забезпечення розвитку територіальної громади.
3. Інноваційне середовище в управлінні соціально-економічним та гуманітарним розвитком територіальної громади.
4. Оцінка ефективності інноваційних технологій управління розвитком територіальної громади.
5. Проблеми вдосконалення нормативно-правової бази управління розвитком територіальної громади.
6. Основні напрями удосконалення державного управління розвитком територіальної громади.
7. Структура ресурсів стратегічного соціально-економічного та гуманітарного розвитку територіальних громад.
8. Стратегічне планування розвитку територіальної громади.
9. Моніторинг та оцінювання в стратегічному плануванні.
10. Пріоритетні напрями вдосконалення управління розвитком людського потенціалу територіальної громади на етапах реформування місцевого самоврядування.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Види індивідуальних науково-дослідних завдань (за вибором аспіранта):

- 1) підготовка письмової роботи,
- 2) підготовка презентацій,
- 3) підготовка тез доповідей на науково-практичну конференцію за тематикою дисципліни.

Основні вимоги: критичний та креативний аналіз проблеми, для якого необхідним є порівняння існуючих щодо проблеми точок зору та обґрунтування власної позиції.

Технічні вимоги: реферат: обсяг – до 20 стор., есе: обсяг – до 10 стор., Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1, не менше ніж 5 позицій у списку літератури, коректне оформлення посилань, презентація – до 15 слайдів..

Тематика письмових робіт

1. Поняття територіальної громади як основи місцевого самоврядування.
2. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування.

3. Законодавство України "Про територіальну громаду" в системі місцевого самоврядування.
4. Управління розвитком територіальної громади в вітчизняних нормативноправових актах.
5. Види територіальних громад в Україні.
6. Види територіальних громад у зарубіжній літературі.
7. Відмінність територіальних громад від національно-територіальних утворень.
8. Основні та факультативні територіальні громади.
9. Теоретичні основи управління розвитком територіальної громади.
10. Управління соціально-економічним розвитком територіальної громади.
11. Основні теорії територіальної громади.
12. Основні концепції управління розвитком територіальної громади.
13. Територіальна громада в період Київської Русі.
14. Розвиток територіальних громад в період входження українських земель до складу Великого князівства Литовського і Королівства Польського.
15. Управління розвитком територіальної громади в період КозацькоГетьманської держави.
16. Органи управління в територіальних громадах в період входження українських земель до складу Російської та Австро-Угорської імперій.
17. Практичні механізми управління розвитком територіальної громади.
18. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади.
19. Відмінності у системі управління соціально-економічним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади.
20. Статус територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування.
21. Форми діяльності територіальних громад.
22. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування.
23. Місцеві референдуми як форми діяльності територіальних громад.
24. Основні тенденції становлення територіальних громад та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні.
25. Формування в Україні муніципальної економіки.
26. Сталий розвиток територіальної громади.
27. Ресурсне забезпечення розвитку територіальної громади.
28. Шляхи удосконалення державного управління розвитком територіальної громади.
29. Структура ресурсів стратегічного соціально-економічного розвитку територіальних громад.
30. Структура ресурсів стратегічного гуманітарного розвитку територіальних громад.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- слайдова презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.
- На практичних заняттях застосовуються:
- ситуаційні завдання;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп).

Методи стимулювання інтересу і мотивації дослідницької та навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

До *контрольних заходів* входять поточний та підсумковий контроль.

Метою *поточного контролю* є визначення ступеня засвоєння здобувачем вищої освіти кожної теми, що оцінюється певною кількістю балів, яка встановлена для кожного виду навчальної роботи. Під час контролю знань викладач оцінює те, як здобувач вищої освіти розуміє зміст курсу, його здатність застосовувати набуті знання з курсу вирішенні при конкретних завдань, а також вміння систематизувати та ясно викладати теорію.

Під час практичних занять застосовуються такі види контролю: усне та письмове опитування з питань, поставлених в плані практичних занять, самостійної роботи, виконання практичних завдань.

Самостійна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти оцінюється за їх письмовими роботами (індивідуальними завданнями, доповідями тощо).

Підсумковий контроль знань – залік.

Контрольні питання з дисципліни

1. Дайте визначення поняття "Територіальна громада".
2. Яким чином територіальна громада впливає на організацію роботи органів місцевого самоврядування?
3. Покажіть місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування.
4. Яким чином повноваження територіальної громади відображені в Конституції України?
5. Коли був прийнятий статут територіальної громади?
6. Розкрийте сутність територіальної громади як основи місцевого самоврядування.
7. Яку роль відіграє Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" в управлінні розвитком територіальної громади?
8. Назвіть основні види територіальних громад.
9. У чому полягає зв'язок понять "територіальна громада" та "територіальна спільність"?
10. Які ви знаєте основні види територіальних громад згідно з українським законодавством?
11. Що таке первинні соціальні колективи?
12. Розкрийте сутність поняття "громада".
13. Охарактеризуйте роль територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення.
14. Що є регіонами згідно з Європейською Хартією про місцеве самоврядування?
15. Розкрийте сутність процесу управління розвитком територіальної громади.
16. Назвіть основні нормативно-правові акти, що регулюють процес управління розвитком територіальної громади.
17. Назвіть основні концепції розвитку територіальної громади.
18. Які ви знаєте основні наукові теорії про місцеве самоврядування?
19. Хто був представником державницької теорії про місцеве самоврядування?
20. У чому полягають синергетичні засади державного управління в умовах реформування?
21. Проаналізуйте соціальний розвиток як процес.

22. Які Ви знаєте типи синергетичних досліджень управління розвитком територіальних громад?
23. Охарактеризуйте структуру сільської територіальної громади в Україні в період Речі Посполитої?
24. Покажіть еволюцію управління розвитком територіальної громади в Українській козацькій державі в другій половині XVII ст.
25. Дайте порівняльну характеристику управління розвитком територіальних громад в Наддніпрянській та Західній Україні в XIX - на початку XX ст.
26. Розкрийте структуру територіальної громади в Україні в добу Гетьманату Павла Скоропадського.
27. Чим відрізнялася структура територіальної громади в Україні в добу Гетьманату та Директорії УНР?
28. Порівняйте структуру органів місцевого самоврядування в Радянській Україні та на Західноукраїнських землях.
29. Які органи влади керували розвитком територіальних громад України в радянську добу?
30. Яким чином впливали територіальні громади на вирішення проблем місцевого значення в період "перебудови"?
31. У чому полягають відмінності в управлінні розвитком територіальної громади з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування?
32. Вкажіть сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади.
33. Назвіть головні форми впливу територіальної громади органів місцевого самоврядування на управління соціально-економічним розвитком через фінансову систему.
34. Проаналізуйте роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.
35. Вкажіть головні інтегруючі ознаки територіальної громади.
36. Які Ви знаєте основні групи соціальних факторів?
37. Назвіть основні форми безпосереднього волевиявлення громадян.
38. Яка стаття Конституції України регулює проведення референдумів територіальними громадами?
39. Назвіть основні принципи проведення місцевих референдумів.
40. Вкажіть головні стадії проведення місцевих референдумів.
41. Дайте класифікацію референдумів за часом проведення.
42. Висвітліть характерні особливості проведення місцевих та регіональних референдумів.
43. У чому полягає сутність місцевого самоврядування як багатовекторного явища?
44. Розкрийте основні форми участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування.
45. Що таке петиції?
46. Проаналізуйте роль людського фактору в муніципальному житті міст України.
47. Вкажіть основні напрямки вдосконалення роботи територіальних громад у контексті розвитку місцевого самоврядування.
48. Яким чином здійснюється в Україні формування муніципальної економіки?
49. Виділіть головні складові муніципальної економіки.
50. Висвітліть характерні особливості управління сталим розвитком територіальних громад.
51. Розкрийте основні напрямки розширення інформаційної складової сталого розвитку територіальної громади.
52. Назвіть основні принципи сталого розвитку територіальної громади.
53. Розкрийте основні напрямки державного управління ресурсним розвитком територіальної громади.

54. У чому полягає інституалізація управління соціально-економічним розвитком територіальної громади?
55. Вкажіть шляхи вдосконалення нормативно-правової бази управління розвитком територіальної громади.
56. Які Ви бачите інноваційні основи для підготовки кадрового потенціалу в територіальних громадах?
57. Що таке інноваційне середовище?
58. Чи впроваджують працівники органів місцевого самоврядування мікропроекти з інноваційного розвитку послуг в територіальних громадах?
59. Вкажіть структуру ресурсів інноваційного розвитку територіальної громади.
60. У чому полягає вдосконалення ресурсного забезпечення управління розвитком територіальної громади?

10. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі (табл. 10.1).

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи здобувачів вищої освіти) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Оцінювання відбувається на підставі виконаної і захищеної Індивідуальної письмової роботи, виконання завдань на аудиторних заняттях та заліку.

Шкала оцінювання

№	Вид робіт	Кількість балів	Всього
1	Опитування (усне - письмове)	по 10 балів	20
2	Індивідуальна письмова робота	30 балів	40
3	Наукова доповідь	10	10
	Всього		70
	Залік		30

Шкали оцінювання: національна та ECTS

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

11.1. Основна література

1. Батанов О. В. Територіальна громада - основа місцевого самоврядування в Україні: монографія / О. В. Батанов. - К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2001. - 260 с.
2. Біленчук П. Д. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): навч. посіб. / П. Д. Біленчук, В. В. Кравченко, М. В. Підмогильний. - К.: Атіка, 2000. - 304 с.
3. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні. Історико-правове дослідження: монографія / П. Ф. Гураль. - Л.: Львів ДУВС "Край", 2008. - 468 с.
4. Дорошенко Д. І. Нарис історії України / Д. І. Дорошенко. - Л.: Світ, 1991. - 576 с.
5. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" // Відомості Верховної Ради. - 1997. - ст.170.
6. Кравченко В. В. Муніципальне право України: навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітчик. - К.: Атіка, 2003. - 672 с.
7. Куйбіда В. С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні / В. С. Куйбіда. - Л.: Літопис, 2001. - 375 с.
8. Куйбіда В. С. Організаційно-функціональні принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування / В. С. Куйбіда. - К.: МАУП, 2003. - 568 с.
9. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні / В. С. Куйбіда. - К.: МАУП, 2004. - 431 с.
10. Історія держави і права України. У 2-ох частинах. [За за. ред. акад. Академії правових наук України А. Й. Рогожина]. - К.: Ін Юре, 1996. - Ч.1. - 368 с.; Ч.2. - 370 с.
11. Історія України: Нове бачення. - К., 1996. - Т.2. - 496 с.
12. Любченко П. М. Муніципальне право України: навч. посіб. / П. М. Любченко; НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. - Х.: ФІНН, 2012. - 495 с.
13. Методичний посібник для розробників проектів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад. - К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2016. - 55 с.
14. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
15. Приходько Р. В. Управління соціальним розвитком територіальної громади: досвід та шляхи модернізації: монографія / Приходько Роман Вікторович. - К.: Алерта, 2011. - 248 с.
16. Територіальна громада: управління розвитком: монографія / [Куц. Ю. О. та ін.; за заг. ред. Ю. О. Куца]; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Х.: Константа, 2013. - 540 с.

11.2. Додаткова література

17. Баймуратов М. Конституционно-проектная регламентация местного самоуправления территориальных коллективов / М. Баймуратов // Юридический вестник. - 1996. - №1. - С.95-100.
18. Берлінський М. Історія міста Києва / М. Берлінський. - К., 1991. - 314 с.
19. Голобуцький В. Запорозьке козацтво / В. Голобуцький. - К.: Вища школа, 1994. - 539 с.
20. Горбачов О. Теоретические основы самоуправления / О. Горбачов // Територіальна громада як основа місцевого самоврядування. Матеріали Міжнародного науково-практичного семінару. м. Донецьк 15-18 жовтня 1998 р. - Донецьк, 1999. - С.82-85.
21. Гудков О. Роль органов местного самоуправления как выразителей воли территориальных громад в обеспечении прав граждан / О. Гудков // Територіальна громада як основа місцевого самоврядування. Матеріали Міжнародного науковопрактичного семінару. м. Донецьк 15-18 жовтня 1998 р. - Донецьк, 1999. - С.86-92.
22. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: монографія. [За ред. О. Ю. Оболенського]. - Хмельницький, 1999. - 412 с.
23. История политических и правовых учений. Учебник. [Под общ. ред.] В. С. Нерсисянца. - М., 1998. - 568 с.
24. Копиленко М. Місцеве самоврядування: місцева влада і місцева державна адміністрація Української гетьманської держави / М. Копиленко, О. Копиленко // Місцева та регіональне самоврядування в Україні, 1992. - Вип.3. - С.25-35.
25. Лацимба М. Як територіальна громада може впливати на вирішення питань місцевого значення / М. Лацимба, В. Бондаренко. - К., 2007. - 108 с.
26. Місцеве самоврядування в столиці України. - [За ред. О. М. Невелева]. - К., 2000. - 280 с.
27. Основи етнодержавознавства: підручник. За редакцією Ю.І. Римаренка. - К., 1997. - 265 с.
28. Територіальна громада як суб'єкт муніципально-господарських відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Глинська Оксана Валеріївна; Маріуп. держ. ун-т. - Маріуполь, 2013. - 16 с.
29. Управління розвитком людського потенціалу територіальної громади в інноваційно-знаннєвому суспільстві / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Упр. орг. фундамент. та приклад. дослідж., Харків. регіон. ін-т держ. упр. ; [уклад.: Ю. О. Куц, В. В. Мамонова, С. В. Газарян]. - Київ : НАДУ, 2012. - 42 с.
30. Утвенко В. В. Теорія та історія місцевого самоврядування: Навч. посібник / В. В. Утвенко. - К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2015. - 234 с.